דריטער
אויסטראַליש-יידישער
אַלמאַנאַך

„קדימה"

מעלבורן 1967

THIRD AUSTRALIAN-JEWISH ALMANAC

Published by:
Jewish Cultural Centre & National Library "KADIMAH"
to mark its 55th Anniversary
DECEMBER 1911 — DECEMBER 1966.

MELBOURNE 1967

Printed bv "Autoprint" in Melbourne.

★

אַרויסגעגעבן פון דעם יידישן קולטור־צענטער און נאַציאָנאַלע ביבליאָטעק „קדימה" אין מעלבורן

צום 55־יאָריקן יובל פון דער אינסטיטוציע

דעצעמבער 1911 — דעצעמבער 1966

רעדאַקציע־קאָלעגיע : קולטור־קאָמיסיע פון דער „קדימה"
רעדאַקציאָנעל־טעכנישע לייטונג : ל. פרידמאַן
הילע : ש. טיגעל
געזעצט און מאָנטירט פון ב. האַניגמאַן.

דרוקעריי „יידישע פּאָסט" אין מעלבורן

א י נ ה אַ ל ט:

זייט

הקדמה — — — — — — — — — — — — — 5

„ק ד י מ ה"

ל. פרידמאַן : 55 יאָר „קדימה" — — — — — — — — — 9
ל. פ. : כבוד דעם אָנדענק פון פּיאָנערן און טוער פון דער „קדימה" — — — — — — — — — — 36
חיים ראָזענשטיין : דוד הערמאַן טעאַטער־קרייז ביי דער „קדימה" אין מעלבורן — — — — — — 38

יידיש לעבן אין אויסטראַליע

סענדער בורשטין : יידיש לעבן אין מעלבורן — — — 59
א. צימערמאַן : יידן, יידישקייט און יידן אין סידנעי — — 91
א. טראַי : יידיש לעבן אין פּערט — — — — — — — 100
שמואל בענעט : אונטערגעגאַנגענע יידישע ישובים אין אויסטראַליע — — — — — — — — — 105
הערץ בערגנער : דאָס יידישע געדרוקטע וואָרט אין אויסטראַליע — — — — — — — — — 113

ווי אַנדערע זעען אונדז

ד"ר חיים שאָשקעס : מיט יידן אין אויסטראַליע — — 131
יעקב פּאַט : ווי יידן לעבן אין אויסטראַליע — — — — 137
מלך ראַוויטש : „קאָנטינענטן און אָקעאַנען" — — — — 157
מענדל מאַן : א פּאַטאַמאָרגאַנאַ ביים ראַנד פון א מדבר — 163
ד"ר בערל פרימער : א בליק אויף יידיש מעלבורן — — 173

דערציילונג, ליד און דראַמע

הערץ בערגנער : דער בטלן (דערציילונג) — — — — 179
אברהם ציקערט : בלויער שפּיגל; שטערן...; שליחות (לידער) — — — — — — — — — — — 200
מ. אייזענבוד : די מצה־מאַשין (אַ קאַפּיטל פון בוך „ניעסוויזשער יידן") — — — — — — — — 203
י. מ. לעווין : די עקידה; עלנטע גאַסן (לידער) — — 216

	זייט
י. האַניג: די דריי עסערס (פעליעטאָן)	222
יצחק ווינער: וועלט און מענטש; לופט־אַנגריף; געזעגענונג (לידער)	227
שבע גלאַס־ווינער: כל נדרי אין אוישוויץ	229
ל. פרידמאַן: מאַדאַם אַדלער (דראַמע)	233
עסייען	
י. קערש: די ראָל פון וועלטלעכקייט אין יידישן לעבן	277
חיים ראָזענשטיין: אָפּגענאַרט געוויסן און קיום יידישקייט	293
יוסף סאָלוויי: פּראָבלעמען פון יידישן לעבן	314
יצחק קאַהאַן: יעקב וויסליץ — דער וועטעראַן פון דער יידישער בינע (צו זיינע פופציק יאָר טעאַטראַלער טעטיקייט)	321
הערש מינץ: יידן־פּיאָנערן אין ווירטשאַפטלעכן לעבן פון אויסטראַליע	342
גדליה שאַיאַק (טשאַרנעזאָן): שוואַרץ און ווייס אין אויסטראַליע	349
שמעון מירעלם: מיניאַטורן	372
מ. באַלבערישסקי: די יידישע קאַטעדרע ביים ווילנער אוניווערזיטעט (געווידמעט דעם אָנדענק פון די פאַרפייניקטע נח און פאולאַ פּרילוצקי)	376
י. אַרבאַך: די שטורמישע טראַנספאָרמאַציע פון די שטעט און שטעטלעך אין מדינת ישראל (רייזע־איינדרוקן)	384
בן־ציון פּטקין: דפים מיומן	389
צום אָנדענק פון אונדזערע זעקס מיליאָן קדושים	401
באַגריסונגען צום 55־יאָריקן יובל פון „קדימה"	403
פאַרצייכעניש פון בילדער, וואָס גייען אַריין אין דעם אַלמאַנאַך	454

הקדמה

דרייסיק יאָר טיילן אָפּ דאָס דערשיינען פון דעם דריטן אויסטראַליש־יידישן אַלמאַנאַך פון דעם ערשטן אַלמאַנאַך, וואָס איז דערשינען אין יאָר 1937 און איז געווען דאָס ערשטע געדרוקטע יידישע בוך אין אויסטראַליע. זינט דאַן זענען דאָ אַרויסגעגעבן געוואָרן אַ ריי יידישע ביכער פון באַזונדערע מחברים און אַ צאָל יידישע פובליציסטיש־ליטעראַרישע זשורנאַלן.

עס זענען נאָך דערשינען צוויי יידישע זאַמלביכער: דער צווייטער אויסטראַליש־יידישער אַלמאַנאַך און דער „צושטייער". דער „צושטייער" איז אַרויסגעגעבן געוואָרן אין יאָר 1944. זינט דאַן זענען מער קיין יידישע זאַמלביכער נישט דערשינען.

פאַר די לעצטע 20 יאָר האָט זיך די צאָל יידן אין אויסטראַליע פאַרטאָפּלט. עס זענען צוגעקומען אַ היפּש ביסל אינטעלעקטועלע כוחות און די גרופּע פון יידישע פען־מענטשן איז באַדייטנד אויסגעוואַקסן. אָט די פען־מענטשן פאַרעפנטלעכן טיילמאָל זייערע שאַפונגען אין די היגע יידישע וואָכן־צייטונגען און אין די היגע פעריאָדישע זשורנאַלן. פון צייט־צו־צייט דרוקן זיי זייערע שאַפונגען אין די אויסלענדישע אויסגאַבעס. עס האָט אָבער געפעלט די גאַנצע צייט אַ גרעסערע ליטעראַרישע אויסגאַבע, וווּ די היגע יידישע שרייבער וואָלטן געקאָנט פאַרעפנטלעכן זייערע ווערק.

דער דריטער אויסטראַליש־יידישער אַלמאַנאַך פילט אויס אָט דעם בלויז. ער האָט געגעבן יעדן איינעם אין אונדזער ישוב, וואָס האָט עפּעס ממשותדיקס צו זאָגן אין וועלכער עס איז פאָרם — ליד, דערציילונג, דראַמע אָדער עסיי — צו זיין פאַרטראָטן אין דעם בוך. אַזוי אַרום רעפּרעזענטירט דער אַלמאַנאַך כמעט אַלע יידישע שעפערישע כוחות אין אונדזער ישוב, וועלכע באַנוצן זיך מיט מאַמע־לשון — יידיש — ביים שרייבן.

אויב געוויסע היגע יידישע שרייבער זענען נישט פאַרטראָטן אין דעם אַלמאַנאַך (און אַזעלכע זענען פאַראַן), איז עס נישט אונדזער שולד. דער אַלמאַנאַך איז געווען אָפן פאַר יעדן יידישן פען־מענטש אין אויסטראַליע.